

Oerdijk 48 te Schalkhaar

- Nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw -

Opdrachtgever	De heer M. Wiggers
Data veldbezoeken	Diverse data 2019
Kenmerk rapport	N2019.121 - Nader onderzoek Oerdijk 48 te Schalkhaar
Datum rapport	15 oktober 2019
Auteur	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 BRONNENONDERZOEK	7
2.2 VELDBEZOEKEN	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 VOORGENOMEN INGREPEN	9
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK	10
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	10
4.2 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN VLEERMUIZEN	10
4.3 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN GIERZWALUW	13
4.4 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN STEENMARTER	13
5 EFFECTENBEOORDELING	14
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	14
5.2 EFFECTEN GIERZWALUW	15
5.3 EFFECTEN STEENMARTER	15
5.4 ALGEMENE ZORGPLICHT	16
5.5 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	16
6 CONCLUSIE	17

BIJLAGEN

1. Waarnemingen;
2. Wettelijk kader;
3. Factsheet vleermuizen;
4. Factsheet Gierzwaluw;
5. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van de heer M. Wiggers heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau bij diverse opstallen aan de Oerdijk 48 te Schalkhaar (gemeente Deventer) een nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van steenmarter.

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kern van Schalkhaar en betreft de aanwezige bedrijfsloodsen.

De initiatiefnemer is voornemens om alle opstallen te amoveren ten behoeve van de realisatie van zes nieuwbouwwoningen.

In dit kader heeft er op 6 maart 2019 een quickscan flora en fauna (Quickscan natuurwaardenonderzoek Oerdijk 48, 50 en 52 in Schalkhaar, in het kader van de Wet Natuurbescherming, B. Exterkate, augustus 2018) plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn. Uit dit veldbezoek kwam naar voren dat er geen belemmeringen zijn aangaande de Wet natuurbescherming, mits de zorgplicht wordt nageleefd. Op verzoek van de gemeente diende met name de afwezigheid van vleermuizen beter onderbouwd te worden. In dat kader heeft EcoTierra-ecologisch adviesbureau het plangebied op 16 mei 2019 bezocht. De conclusie van dat bezoek was dat er een nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw moest plaatsvinden en dat er tijdens die onderzoeken gelet moest worden op steenmarter. Er zijn tijdens dat onderzoek, uitgevoerd in het broedseizoen van de huismus, geen exemplaren of nesten van deze soort aangetroffen. Nader onderzoek naar huismus werd derhalve niet noodzakelijk geacht.

Het nadere onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2019 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Het onderzoek heeft een zomer- en paarverblijf van de gewone dwergvleermuis en een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis vastgesteld.

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van gierzwaluwen en/of steenmarters aangetroffen.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor gierzwaluw en steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen wordt verwacht;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van de heer M. Wiggers heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau bij diverse opstallen aan de Oerdijk 48 te Schalkhaar (gemeente Deventer) een nader onderzoek naar vlermuizen en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van steenmarter.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om alle opstallen te amoveren ten behoeve van de realisatie van zes nieuwbouwwoningen.

In dit kader heeft er op 6 maart 2019 een quickscan flora en fauna (Quickscan natuurwaardenonderzoek Oerdijk 48, 50 en 52 in Schalkhaar, in het kader van de Wet Natuurbescherming, B. Exterkate, augustus 2018) plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn.

Uit dit veldbezoek kwam naar voren dat er geen belemmeringen zijn aangaande de Wet natuurbescherming, mits de zorgplicht wordt nageleefd. Op verzoek van de gemeente diende met name de afwezigheid van vlermuizen beter onderbouwd te worden. In dat kader heeft EcoTierra-ecologisch adviesbureau het plangebied op 16 mei 2019 bezocht. De conclusie van dat bezoek was dat er een nader onderzoek naar vlermuizen en gierzwaluw moest plaatsvinden en dat er tijdens die onderzoeken gelet moest worden op steenmarter. Er zijn tijdens dat onderzoek, uitgevoerd in het broedseizoen van de huismus, geen exemplaren of nesten van deze soort aangetroffen. Nader onderzoek naar huismus werd derhalve niet noodzakelijk geacht.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vlermuizen, steenmarter en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vlermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- heeft de steenmarter een vaste verblijfplaats binnen het plangebied?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het vleermuizenonderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone Grootoorvleermuis en Gierzwaluw van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau en Silvavir uitgevoerd. Deze bureaus hebben ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, gierzwaluwen en steenmarter.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

Tevens is de eigen database van EcoTierra geraadpleegd. EcoTierra voert vaker onderzoek uit in deze omgeving.

Ook is de rapportage van de quickscan uit 2018 bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren. Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Ook is er in de opstallen naar exemplaren en sporen gezocht. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Batlogger M (nemen waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag. Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen. Het najaarsonderzoek is gestart voor zonsondergang opdat ook uitvliegende exemplaren waargenomen konden worden. Er zijn op alle gevels action-camera's geplaatst zodat uitvliegende exemplaren gefilmd zouden worden.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Gierzwaluw van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor. In de avonduren (vanaf circa 20.30 tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest). In de ochtenduren, na het vleermuizenonderzoek, is gelet op uitvliegende exemplaren. Tevens is tijdens en na elk vleermuizenonderzoek “getaped”. Taped is het afspelen van gierzwaluwengeluid om een reactie vanuit het nest te ontlokken.

Steenmarter

Tijdens de voorgenoemde onderzoeken is tevens gelet op sporen en exemplaren van de Steenmarter.

Onderzoeksdata en informatie

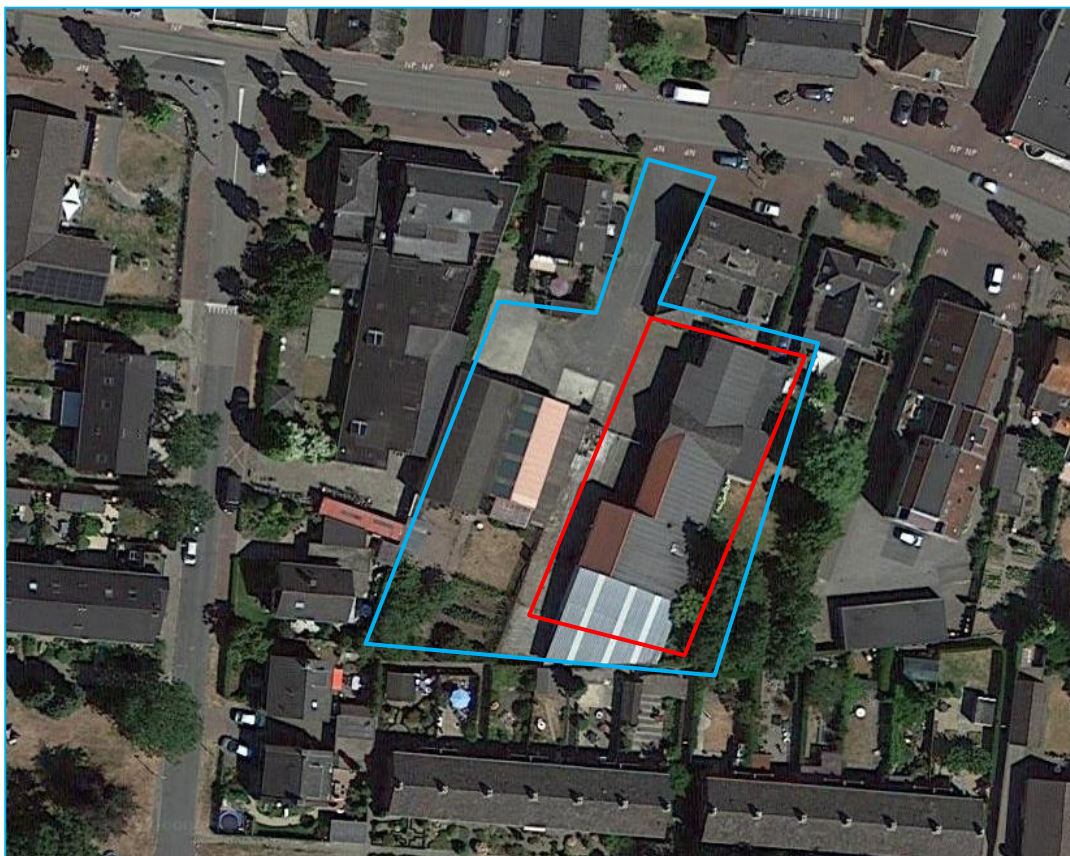
Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort en functie	Weersgesteldheid
16-05-2019 17.00-17.45	Overdag	1	Potentie check plangebied	20°C, droog, 3 Bft, zonnig
25-05-2019 03.00-05.45	Ochtend	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	22°C, droog, 1 Bft, helder
11-06-2019 20.15-00.30	Avond	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	16°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
26-06-2019 20.30-00.30	Avond	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	16°C, droog, 2 Bft, helder
15-07-2019 20.30-00.00	Avond	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	17°C, droog, 1 Bft, half bewolkt
22-08-2019 20.45-23.30	Avond	1	Vleermuis (Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	18°C, droog, 1 Bft, helder
21-09-2019 19.30-23.00	Avond	1	Vleermuis (Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Steenmarter (exemplaren/ sporen)	20°C, droog, 1 Bft, helder

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kern van Schalkhaar en betreft de aanwezige bedrijfsloodsen. Het blauwe kader op afbeelding 1 geeft het onderzoeksgebied van de quickscan weer, het rode kader geeft het plangebied weer dat naar aanleiding van het locatiebezoek van EcoTierra onderzocht diende te worden. De opstallen buiten het rode kader werden niet geschikt bevonden voor jaarrond beschermde nesten/ verblijfplaatsen.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Google.nl).

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens om alle opstallen in het blauwe kader te amoveren ten behoeve van de realisatie van zes nieuwbouwwoningen.

Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven op kaart. Op de kaart zijn alleen de meeste relevante waarnemingen weergegeven.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de geraadpleegde verspreidingsatlassen zijn geen waarnemingen gevonden die specifiek voor het plangebied gelden. Wel zijn er meldingen van huismus, gierwaluw, gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis nabij het plangebied gevonden. De soorten komen dus in de directe omgeving voor.

Ook in de database van EcoTierra zijn verblijfplaatsen van huismus, laatvlieger en gewone dwergvleermuis in de directe omgeving (Laarmanskamp) gevonden.

4.2 Bevindingen veldbezoeken vleermuizen

Zomerverblijf

Er is tijdens alle zomeronderzoeken een gewone grootoorvleermuis aangetroffen in de loodsen. Enkele keren was hij zichtbaar weggekropen, maar op andere momenten kwam hij pas tevoorschijn na ongeveer een half uur na zonsondergang. Een enkele keer is hij ook rondvliegend waargenomen. Het betrof alle keren slechts 1 exemplaar. Er liggen wel door de gehele loods uitwerpselen en een enkele afgebeten vlindervleugel (huismoeder). Met name bij de oostelijke nok liggen veel uitwerpselen. Dit lijkt een belangrijke in- of uitvliegplek te zijn (zie bijlage 1). Mogelijk zit het exemplaar hier ook achter het asbest. Er zijn echter wel meerdere geschikte in- en uitvliegopeningen aanwezig.

Foto: Gewone grootoorvleermuis in loods.

Foto: Uitwerpselen en afgebeten vlindervleugels van gewone grootoorvleermuis oostelijke nok.

Tijdens het ochtendonderzoek is een invliegend exemplaar van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Er is op de locatie van de rode pijl, zie foto onder, een opening aanwezig die leidt naar of spouw of de ruimte tussen asbestplaten en de dakbedekking. Onder de opening liggen ook uitwerpselen. Ook aan de binnenkant van de loods liggen eveneens op die locatie uitwerpselen van gewone dwergvleermuis.

Foto: Invliegplek gewone dwergvleermuis (bron: Silvavir).

Tijdens de andere onderzoeken in de periode mei-juli zijn geen uitvliegende exemplaren waargenomen.

Kraamverblijf

Er is geen kraamlocatie vastgesteld in het plangebied. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen.

Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie binnen het plangebied kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

De gewone grootoorvleermuis is tijdens het najaarsonderzoek niet meer waargenomen in het gebouw. Wel is in de omgeving een exemplaar gehoord, maar het was niet te zeggen of deze in de te slopen opstallen had gezeten.

Er zijn tijdens de onderzoeken action-camera's geplaatst op plekken waar uitvliegende exemplaren werden verwacht. Op 21 september vloog er relatief vroeg een gewone dwergvleermuis uit de locatie waar in de zomer al een zomerverblijf was aangetoond. Hij vloog ditmaal echter niet bij de plek bij de regenpijp uit, maar bij een opening op circa een meter afstand daarvan.

Foto: Screenshot uitvliegende gewone dwergvleermuis.

Het exemplaar heeft eerst gefoerageerd binnen en nabij het plangebied. Na ongeveer 45 minuten waren er duidelijke baltsgeluiden aanwezig. Er kwam ook een tweede exemplaar vliegen binnen het plangebied. De verwachting is derhalve dat de locatie ook een paarverblijf betreft.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven van de gewone dwergvleermuis kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. In onderhavige situatie dient men dus ook uit te gaan van een winterverblijf (bij mildere weersomstandigheden). Gewone grootoorvleermuizen overwinteren meestal in ondergrondse ruimtes.

Er zijn geen zwermende groepen gewone dwergvleermuizen waargenomen, dus massawinterverblijven zijn niet te verwachten. Tevens zijn de onderzochte opstallen niet geschikt bevonden voor een massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke).

Foeragegebied en vliegroute

Er wordt op verschillende locaties binnen en nabij het plangebied gefoerageerd door gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger. In de directe omgeving is voldoende foerageergebied aanwezig. Er zijn geen opvallend veel voorbij trekkende exemplaren waargenomen. Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

4.3 Bevindingen veldbezoeken Gierzwaluw

Er zijn geen nesten van de gierzwaluw vastgesteld. Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen en er is geen reactie gekomen op het zogenaamde tapen.

4.4 Bevindingen veldbezoeken Steenmarter

Er zijn geen sporen (uitwerpselen, (latrines), prooiresten en dergelijke) van de steenmarter waargenomen binnen het plangebied. Op een van de zomeravonden liep er echter wel een steenmarter vanuit het zuiden richting het noorden, dwars door het plangebied.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

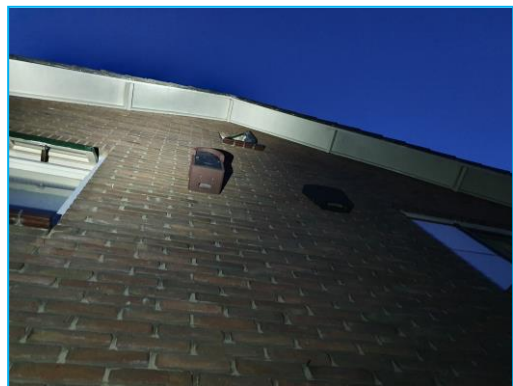
Er is een zomer- en paarverblijf (winterverblijf bij milde omstandigheden) van de gewone dwergvleermuis en een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis aangetroffen in de te slopen opstallen.

Door de voorgenomen ingrepen zullen de genoemde vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wnb.

→ In dit kader zal er een ontheffing Wet natuurbescherming (soorten) moeten worden aangevraagd.

In het kader van de ontheffingsaanvraag dient vervolgens een projectplan te worden opgesteld. Tevens dienen er (tijdelijke en duurzame) mitigerende maatregelen genomen te worden om de vaste verblijfplaatsen te vervangen. Er zal naar moeten worden gestreefd dat een soortgelijke verblijfplaats, als in de huidige situatie, wordt gecreëerd.

Er zijn in juli 2019 alvast 4 speciale tijdelijke vleermuiskasten voor gewone grootoorvleermuis (bolle kast) en 4 speciale tijdelijke vleermuiskasten voor gewone dwergvleermuis (platte kast) opgehangen. Door de kasten nu al op te hangen hebben de aanwezige exemplaren gedurende een lange periode de tijd gehad om de kasten te ontdekken en te proberen.

Foto's: Opgehangen bolle en platte vleermuiskasten.

Foto's: Opgehangen bolle en platte vleermuiskasten.

De te nemen maatregelen dienen te worden begeleid door een ecooloog en vastgelegd te worden in een werkprotocol. De ingrepen dienen buiten de kwetsbare periode van de aangetroffen vleermuizen te gebeuren.

5.2 Effecten Gierzwaluw

De gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de gierzwaluwnesten onder categorie 2 "nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw aangetoond.

Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op gierzwaluwen.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.3 Effecten Steenmarter

Er is geen vaste verblijfplaats van deze soort aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied of schuilmogelijkheden, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de steenmarter.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.4 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in de opstallen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals merel, koolmees en dergelijke. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.5 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

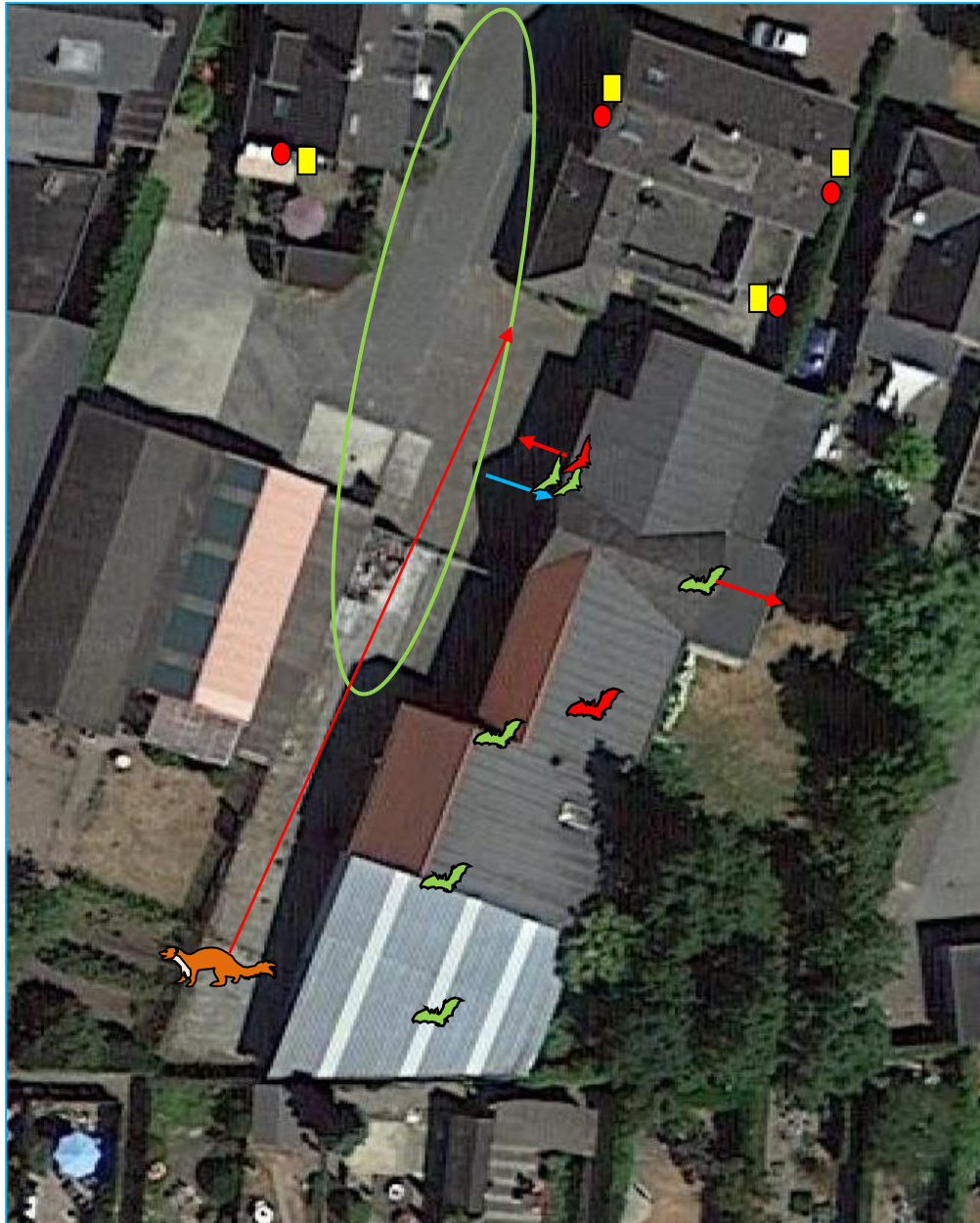
Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er is een zomer- en paarverblijf (winterverblijf milde weersomstandigheden) van gewone dwergvleermuis en een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis vastgesteld. → Door de beoogde ingrepen zullen deze vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Ander functioneel leefgebied, zoals foerageergebied en vliegroutes, zal niet significant worden aangetast.
	Gierzwaluw Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Steenmarter Er is een steenmarter waargenomen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat het exemplaar de opstallen gebruikt om te verblijven. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor gierzwaluw en steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen wordt verwacht;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1
WAARNEMINGEN

- Zomer- en paarverblijf gewone dwergvleermuis
- Sporen gewone dwergvleermuis
- Baltsvlucht gewone dwergvleermuis
- Zomerverblijf gewone grootoorvleermuis
- Sporen gewone grootoorvleermuis
- Vastgestelde of zeer waarschijnlijke uitvliegplekken
- Invliegplek gewone dwergvleermuis
- Waargenomen steenmarter en looprichting
- Platte vleermuizenkast
- Bolle vleermuizenkast

BIJLAGE 2
WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande onderzochte soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrictlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrictlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3
FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap. Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
<i>In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong</i>		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatstrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Eén gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli - september
Najaarstrek

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

Half augustus - half april
Overwintering

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

	Inrichting	Beheer
	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel. • Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel. • Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven. • Speciale gierzwaluwdakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.
	<ul style="list-style-type: none"> • Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar. • Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt. • Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter. • Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten. • De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie • De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt. • Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook maatregelfactsheet:

- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

IN133

BIJLAGE 5
LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992
Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008
Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997
Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004
Limpens H, e.a., Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003
Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986
Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol
Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001
Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009
Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdierverseniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Gierzwaluw
Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis